

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „КВАЛИФИКАЦИЯ“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Образователната политика на Република България е насочена към реформи в системата на предучилищното и училищното образование, отговаряща на европейските критерии за постигането на дългосрочно устойчиво икономическо и социално развитие. Мотивацията и квалификацията на педагогическите специалисти, възможностите за развитие на кариерата, оценката на труда на учителите са свързани с провежданата национална политика за подобряване на качеството и на ефективността на образованието и обучението.

Настоящата програма е съобразена с програмата на ЕК“Образование и обучение 2020“, Закон за предучилищното и училищното образование, Националната програма за развитие „България 2020“, Мониторинговия доклад за образованието и обучението за 2018 г. на ЕК, Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г., Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014-2020), Националната стратегия за учене през целия живот (2013-2020), Националната стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020) и др.

Националната програма „Квалификация“ 2019 отговаря на необходимостта от непрекъснато обучение на педагогическите специалисти във връзка с промените в нормативната среда, с решаващото значение на възпитанието и образованието, на семейството, обществената среда, неформалните групи, медиите и др. Промените в обществените отношения, имуществените различия, етническото разнообразие в българското училище, различните езикови, поведенчески и битови практики изискват промяна на ролята и компетентностите на учителя. Нарастват неговите задължения и отговорности и това обуславя необходимостта от непрекъснато повишаване на квалификацията в педагогическата и конкретната предметна област, както и в областта на новите информационни и комуникационни технологии с оглед динамиката на научната и информационната среда и задълбочаването на интердисциплинарните връзки.

Настоящата Национална програма определя и уточнява функциите и структурите, които следва да координират действията си за постигане на тясно професионалната и широко социалната компетентност на педагогическите специалисти.

Педагогическите специалисти споделят голямата обществена отговорност за формирането и развитието на децата и учениците. Реализирането на основните приоритети в националната политика по отношение квалификацията на учителите е гаранция за повишаване на техния авторитет и социален статус. Определените през 2019 г. в Национална програма „Квалификация“ тематични направления, мерки и дейности целят да подпомогнат постигането на професионална стабилност и добър обществен статус на педагогическите специалисти за утвърждаване ролята им на ключов фактор в обществото.

Ролята на учителите излиза много извън границите на образователните институции. Освен че подкрепят и напътстват децата и учениците за усвояване на нови знания и умения, учителите са модел за поведение, изграждат нагласи и могат да окажат ключово влияние за бъдещето на учениците си. Целенасочените политики за привличане, подбор, обучение и задържане на успешните учители са от огромно значение – както за учениците, така и за цялото общество и икономиката на страната.

Националната програма предоставя възможност на учители, директори и други педагогически специалисти да повишат своите компетентности съобразно професионалния си профил, личния си избор и стратегията за развитие на образователната институция. Предлаганите дейности са съобразени с анализирани потребности от обучения, свързани с преподаването на ново учебно съдържание, осигуряване на сигурна, включваща и подкрепяща образователна среда. Специално внимание е отделено на подобряването на управленските умения на училищните лидери за осигуряване на ефективна комуникация, споделена визия и отговорност, взаимодействие със заинтересовани страни. Предвидени са и дейности за повишаване уменията на педагогическите специалисти за споделяне и обмен на добри практики, както и за подпомагане на процеса за формиране на политики чрез извършване на проучвания, изготвяне на анализи, които да допринесат за развитието на подходящи политики, насочени към привличане и задържане на мотивирани педагогически специалисти. Национална програма „Квалификация“ през 2019 г. предлага възможност за участие в квалификационни форми на педагогически специалисти от малки и отдалечени населени места.

Програмата обхваща дейности, които са продължение на успешно реализирани мерки в националните програми до 2018 г. Едновременно с това тя съответства на стратегическите цели на Министерство на образованието и науката за превръщане на ученето през целия живот и мобилността в реалност, за подобряване на качеството и на

ефективността на образованието и обучението, както и за разгръщане на творчеството и иновациите при всички степени на образование и обучение.

Срок на програмата – 2019 година.

Общ бюджет на програмата – 850 000 лв.

2. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

2.1 Обща цел

Повишаване качеството и ефективността на обучението, възпитанието и социализацията на децата и учениците в образователните институции чрез усъвършенстване и обогатяване на ключовите компетентности на педагогическите специалисти, в изпълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри / 2014-2020 г./, и Националната стратегия за учене през целия живот.

2.2 Конкретни (специфични) цели:

2.2.1 Професионално израстване на педагогическите специалисти чрез осигуряване на обучение, в съответствие с потребностите в предучилищното и училищното образование.

2.2.2 Въвеждане в професията на млади и новоназначени учители. Създаване на позитивна работна среда за мотивиране, привличане и задържане на млади педагогически специалисти в системата на предучилищното и училищното образование.

2.2.3 Осигуряване на равни възможности за професионално развитие на педагогическите специалисти чрез включването им във форми на продължаваща квалификация на национално и регионално ниво.

2.2.4 Популяризиране на успешни модели и практики на качествено обучение на педагогическите специалисти. Популяризиране и обмен на иновативни педагогически практики.

2.2.5 Развиване и усъвършенстване на ключови професионални компетентности на педагогически специалисти с ръководни функции с цел методическа и организационна подкрепа на екипите в образователните институции. Укрепване на административния капацитет на директори, заместник-директори и на други педагогически специалисти.

2.2.6 Укрепване на възможностите на международното сътрудничество в областта на квалификацията на педагогическите специалисти по хуманитарни и природонаучни теми.

2.2.7 Подпомагане на професионалното усъвършенстване на педагогически специалисти в българските училища в чужбина.

2.2.8 Формиране на нови политики и подходи в областта на квалификацията на педагогическите специалисти чрез провеждане на изследвания и форуми с широк кръг заинтересовани фактори.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

Тематичните направления, мерките и дейностите в програмата са ориентирани към всички видове продължаваща квалификация на педагогическите специалисти, като обученията са съобразени със спецификата на заеманите длъжности с цел подпомагане професионалното израстване и кариерното развитие:

3.1 подобряване на придобити умения за прилагане на държавните образователни стандарти и новите учебни програми в 4 и 10 клас и по нови учебни предмети;

3.2 актуализиране на знания, умения и компетентности ;

3.3 мотивиране, насърчаване и подкрепа на професионалното усъвършенстване на педагогическите специалисти;

3.4 надграждане на управленски и ключови компетентности;

3.5 прилагане в практиката на постигнатите резултати от обученията;

3.6 споделяне на добър опит и представяне на успешни педагогически практики;

3.7 проучване и анализиране на педагогически въпроси с фокус върху възможности за формиране на нови политики и подходи в областта на квалификационната дейност на ниво образователна институция, община, област и в национален мащаб.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

4.1. Тематични направления:

4.1.1. Компетентностен подход и образователни резултати

Мярка I - Формиране на ключови компетентности чрез организация и управление на образователния процес в образователната институция, насочени към изпълнение на държавните образователни стандарти

Мярка II - Обучение на учители, преподаващи математика и природни науки

Мярка III - Надграждане на уменията за функционално оценяване на индивидуалните потребности на деца и ученици със специални образователни потребности и определяне на необходимата допълнителна подкрепа за личностно развитие в съответствие с индивидуалните им потребности.

Мярка IV - Повишаване качеството на професионалното образование и обучение.

Мярка V - Подкрепа за учители в българските училища в чужбина.

4.1.2. Креативност, иновативност, новаторство. Мотивация на педагогическите специалисти.

Мярка I – Повишаване привлекателността на учителската професия и социалния статус на педагогическия специалист.

Мярка II - Удовлетворяване на професионалните интереси на педагогическите специалисти за повишаване на квалификацията в съответствие с професионалния профил на заеманата длъжност.

Мярка III – Подкрепа на прилагането на иновативни практики

4.1.3. Образование и ценности

Мярка I - Реализиране на ценностно ориентирано образование и възпитание като ключов фактор за социална регулация на взаимоотношенията в образователната институция и в обществото.

Мярка II - Комуникация и взаимодействия в образованието. Усъвършенстване на системата за взаимодействие с родители, стимулиране на родителска активност, включване на семействата на децата и учениците в организацията и управлението на образователния процес. Усъвършенстване на системата за взаимодействие с родители, стимулиране на родителска активност, включване на семействата на децата и учениците в организацията и управлението на образователния процес.

Мярка III – Подобряване на обезпечеността на системата на предучилищното и училищното образование с учители по религия.

Мярка IV – Формиране на национални и общоевропейски ценности.

4.1.4 Лидерство в образованието

Мярка I – Актуализиране и усъвършенстване на придобити и/или придобиване на нови компетентности в съответствие с професионалния профил на изпълняваната длъжност, с професионалното развитие, както и с националната, регионалната, общинската и училищната политика.

Мярка II – Подпомагане на педагогическите специалисти за въвеждане на успешни практики в обучението и реализирането на политиката на училището за осигуряване на

напредък и подобряване на образователните резултати на децата и на учениците, за тяхната подкрепа и консултиране.

Мярка III – Формиране на умения за самопознание и усъвършенстване, създаване на благоприятен психологически климат, идентифициране на предизвикателствата в работата, демотивиращи учителите и сплотяване на педагогическия колектив.

Мярка IV - Изграждане на базови управленски умения на новоназначени директори и заместник-директори

Мярка V - Използване на информационни и комуникационни технологии за повишаване на ефективността и ефикасността на управление и провеждане на образователния процес, чрез въвеждане на електронни системи за учене и администриране.

4.1.5 Образователни изследвания и форуми

Мярка I - Изследвания по актуални теми на образователната политика в областта на квалификацията на педагогическите специалисти и кариерното развитие

Мярка II - Форуми с участието на основните заинтересовани страни за подпомагане на разработването на нови образователни политики по ключови въпроси на квалификацията на педагогическите специалисти и адаптирането им към практиката у нас.

4.1.6 Международно сътрудничество в областта на квалификацията на педагогическите специалисти по хуманитарни и природни науки

Мярка I - Осъществяване на сътрудничество в изпълнение на Меморандум за разбирателство между Министерство на образованието и науката на Република България и “Яд Вашем”, Мемориален център за жертвите и героите на Холокоста на Държавата Израел.

Мярка II - Разширяване на дейностите за сътрудничество с Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика (ИЯИЯЕ) и Института по системно инженерство и роботика (ИСИР) „Свети Апостол и Евангелист Матей “ към Българската академия на науките (БАН), представители на образователния офис на ЦЕРН и на български висши училища.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

5.1. Министерство на образованието и науката (МОН);

5.2. Национален център за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти (НЦПКПС);

5.3. Регионални управления на образованието (РУО);

5.4. Център за оценяване в предучилищното и училищното образование (ЦОПУО).

6.ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

6.1. Описание на дейностите:

По тематично направление 1:

Професионални обучения за учители за осмисляне и прилагане на компетентностния подход в образованието, по нови учебни програми в 4 и 10 клас, по нови предмети, за учители в професионалното образование, по методи за оценяване на математическата и природонаучната грамотност и други.

Обучения за педагогически специалисти от центровете за подкрепа на личностното развитие и други.

Летен семинар за българисти от българските училища в чужбина.

По тематично направление 2:

Обучения за педагогически специалисти за развитие на култура на креативност и иновативност в предучилищното и училищното образование, за формиране на иновативни подходи и практики , за осмисляне на възможностите отвъд традиционното преподаване в училището или детската градина и други.

По тематично направление 3:

Професионални обучения за педагогически специалисти за подобряване на уменията им при формиране на национални и европейски ценности, обучения по гражданско образование, обучения по ценности и религия, обучения за въвеждане на учебния предмет “Гражданско образование“ и други.

Обучения на педагогически специалисти по актуални теми на комуникацията и осъществяването на взаимодействия в образователните институции- работа в екип, работа с родителите, противодействие на негативни прояви като агресията- разпознаване, причини и превенция; форми и методи на противодействие на тормоза и насилието; използване опита на регионалните управления по образованието, обществени организации, НПО и др. институции, постигнали резултати в тази насока и

други. Обучения на начални учители за придобиване на допълнителна квалификация „учител по религия“.

По тематично направление 4:

Обучения за оптимизиране и подобряване на управлението в образователните институции - споделено лидерство, ефективно лидерство, екипна работа, създаване на позитивен организационен климат, ефективно управление на персонала, оценка и мотивиране и други.

Професионални обучения за използване на цифрови технологии /инструменти/ в организацията и управлението на образователните институции.

Обучения с фокус върху ролята на *модерния образователен лидер за формиране авторитета на образователната институция, мениджърски умения и компетенции на директора, използване на портфолиото като иновативен инструмент за оценяване качеството на педагогическия труд, мобилности по изграждане на иновативно училище и детска градина, прилагане на дигитални техники като иновация в съвременния образователен процес – облачни технологии и компютърни системи за работа с електронни презентации и оценяване в учебния процес* Обучения по мениджмънт на училището – изграждане на стратегии, поставяне и изпълнение на реалистични и достижими цели, планиране на работата в училищните комисии и контрол върху правилното функциониране на педагогическия съвет. Обучения по *управление на човешките ресурси в образователната институция, по оптимизиране на екипната работа в училище, за нови практики в контролната дейност и критерии за определяне на ДМС в образователната институция, както и по управление на финансовите ресурси.* Обучения за новоназначени директори и заместник-директори на общински, държавни и частни училища по финансово управление на институцията, както и обучения за *ръководната и обединяваща роля на образователния лидер в работата с обществени организации, родители, медии и други.*

По тематично направление 5:

Провеждане на педагогическо изследване за проучване мнението на учениците за ефекта от квалификацията на учителите върху качеството на преподаването. Издаване на сборник с материали.

Национална кръгла маса по проблемите на квалификацията на педагогическите специалисти с участие на ключовите заинтересовани страни.

Дискусионни форуми с началници на РУО и експерти за квалификация на педагогическите специалисти, с представители на висшите училища и други с фокус върху подготовката на специалисти за предучилищното и училищното образование.

Национална конференция на преподавателите по френски език

Национална конференция с международно участие “Европа-територия на знанието“

Национална конференция на младите учители

По тематично направление 6:

Обучения в ЦЕРН за учители по природни науки.

Обучение в ЦЕРН на учители по професионална подготовка в област на образование „Техника“ и „Информатика“ от Списъка на професиите на професионално образование и обучение и на учители по учебните предмети „информатика“ и „информационни технологии“ от общообразователната подготовка.

Обучения на педагогически специалисти в „Яд Вашем“.

Последващи семинари в България за учители с участието на експерт от „Яд Вашем“.

6.2. Принципи на финансиране:

1. Министърът на образованието и науката утвърждава план-сметка за дейностите по програмата.

2. Обученията се организират от дирекция „Квалификация и кариерно развитие“ в Министерство на образованието и науката, Националния център за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти, Център за оценяване в предучилищното и училищното образование и Регионалните управления на образованието.

3. Средствата се предоставят за календарната 2019 г. и се разходват в рамките на същата календарна година.

4. Допуска се прехвърляне на средства в рамките на утвърдения бюджет на програмата.

5. Прилага се принципа на споделеното финансиране чрез осигуряване на средства за педагогическите специалисти от образователните институции за пътни разходи за участниците, когато квалификационните дейности се провеждат извън населеното място, в което живеят участниците.

6.3 Други специфики:

Максималният брой на обучаемите в група е до 30 човека, съобразен с методиката за провеждане на квалификационни дейности и с планирано от учителя разделяне по групи за практическа работа по казуси от тематиката на обучението.

Обученията на педагогическите специалисти са присъствени, с възможност за съчетаване в конкретни случаи с работа в дистанционна платформа за обучение, съобразно спецификата му и/или със самостоятелна работа по поставен проблем./частично присъствени/.

Обученията на начални учители за придобиване на допълнителна квалификация „учител по религия“ се провеждат в съответствие с изискванията на Наредба за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ и правилниците на съответното висше училище.

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

7.1. Показатели за изпълнение на програмата:

- проведени обучения
- участници в обученията
- присъдени квалификационни кредити
- участници в конференции и форуми
- проведени изследвания
- участници придобили допълнителна професионална квалификация „учител по религия“.

7.2. Индикатори за изпълнение:

Брой педагогически специалисти, повишили квалификацията си и участници във форуми- до 2400.

Брой проведени дискуссионни форуми 3 бр.

Брой проведени конференции 4 бр.

Брой изготвени документи- отчет 1 бр., доклад 1 бр.

Брой издадени удостоверения за присъдени квалификационни кредити

Брой проведени изследвания 1 бр.

Брой участници придобили допълнителна професионална квалификация „учител по религия“ - до 60.

8. МОНИТОРИНГ

Установяване на степента на удовлетвореност на педагогическите специалисти чрез анкети за обратна връзка от участниците в обученията.

Доклади за отчитане изпълнението на дейностите.

Отчет по изпълнение на Националната програма.

9.ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по националната програма не могат да се използват за дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз, друго национално финансиране, както и други донорски програми. Участниците в обученията по Националната програма декларират писмено, че не са участвали в идентични обучения, финансирани от фондовете на Европейския съюз, от друго национално финансиране, както и от други донорски програми.